

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**Говор на презентацији Годишњег извештаја
о стабилности финансијског система за 2014. годину**

Др Диана Драгутиновић, вицегувернер

Београд, 30. јул 2015.

Даме и господо, драге колеге, пријатељи и представници медија,

Задовољство ми је што сте дошли на презентацију **Годишњег извештаја о стабилности финансијског система**. Ово је прва јавна презентација **Годишњег извештаја о стабилности финансијског система**, али не и први Годишњи извештај, што можете видети и на веб-страници Народне банке Србије.

Дозволићете ми да се на тренутак дотакнем прошлости. **Годишњи извештај о стабилности финансијског система** заменио је **Извештај о стању у финансијском систему** (који се публиковао у периоду од 2005. до 2010. године). Не ради се само о промени назива већ и о суштинској промени садржаја и фокуса документа: од приказа стања у претходној години до оцене финансијске стабилности у временском хоризонту од годину дана. Та замена је последица промене Закона о Народној банци Србије 2010. године које су Народној банци Србије дале експлицитан мандат да допринесе одржавању и јачању финансијске стабилности, као и да предузима мере и активности ради њеног очувања и јачања. Подсећам да је финансијска стабилност присутна као циљ још од 2003. године. Међутим, та функција у то време се сводила искључиво на микропруденцијалну регулацију и супервизију (односно регулацију и супервизију појединачних институција).

Током историје кризе су биле прекретнице и мењале су задатке и праксу централних банака. Најновија криза је показала да је макропруденцијална перспектива неопходна да би се разумела нестабилност и како да се с њом носимо. Зато је и Народна банка Србије добила 2010. године макропруденцијални мандат, који подразумева регулацију и супервизију система у целини. Иначе, макропруденцијална политика је камен темељац нове финансијске архитектуре; аналитички је комплексна и неопходна јој је снажна истраживачка оријентација Народне банке Србије.

Прва порука коју желим да пошаљем са овог скупа је следећа: мандат и одговорност централне банке да доприноси одржању и јачању финансијске стабилности не може се изједначавати с гаранцијом солвентности појединачних финансијских институција. Банке су приватна предузећа и њихов успех зависи од стратегије и руководства. А стратегију и руководство бирају власници, који својим средствима гарантују пред пословним партнерима банака. У тржишној привреди увек мора бити оних који су успели и оних који нису. Свако предузетништво носи ризик несолвентности, а пословни неуспех је део нормалног функционисања банкарског система. Дакле, систем може бити стабилан упркос томе што су неке банке несолвентне. Такође, стабилност или финансијско здравље сваке појединачне финансијске институције не гарантује стабилност система.

Да би систем био стабилан, неопходно је обезбедити јасну власничку структуру, надзор над платним прометом, адекватну стопу капитализованости увођењем нових заштитних слојева капитала поред регулаторног минимума, затим заштиту интереса депонената, кредит последњег уточишта и излазну стратегију за несолвентне институције. Недавно, изменама Закона из 2015. године додатно је проширен мандат Народне банке Србије и она је постала надлежна за реструктурирање банака.

Шта су циљеви Годишњег извештаја о стабилности финансијског система?

Годишњи извештај је окренут будућности и као такав он:

1. даје преглед кључних ризика који би могли да угрозе стабилност система и нуди оцену способности банкарског сектора да апсорбује могуће губитке у случају материјализације ризика на основу истинитог приказа свих битних чињеница и анализа;
2. обезбеђује информације свим учесницима на финансијском тржишту које ће им помоћи да боље управљају својим ризицима. Наиме, свака финансијска институција управља својим односом приноса и преузетог ризика, али не и последицама (екстерним ефектима) које њено понашање и пословни модел може да изазове у другим деловима финансијског система, као ни последицама понашања других институција;
3. информише јавност и учеснике на финансијском тржишту о мерама које се предузимају (не само од стране Народне банке Србије и не само у Србији) како би се ризици ублажили;
4. подстиче ширу стручну расправу о питањима важним за финансијску стабилност, али и подстиче саму Народну банку Србије да буде што пажљивија и тачнија у припреми својих извештаја.

Циљ овакве концепције Годишњег извештаја огледа се у томе да он што адекватније допринесе очувању поверења у финансијске институције и финансијску стабилност.

Шта су извори системског ризика?

Извори системског ризика могу се поделити у три групе: а) макроекономски услови или секторске неравнотеже, б) ризици у финансијском сектору и в) спољни или међународни извори ризика.

Макроекономско окружење представља извор многих ризика за финансијски систем. Продужена рецесија може довести до повећања учешћа ненаплативих кредита, који, опет,

могу утицати на солвентност финансијских институција и опште функционисање финансијског система. Потенцијални проблеми у нефинансијским секторима (предузећима и домаћинствима) могу се прелити у финансијски сектор. Тако, на пример, прекомерно задуживање домаћинстава и предузећа може у знатној мери умањити способност редовног сервисирања дуга (кредита) и угрозити стабилност система.

Ризици у самом финансијском систему настају као резултат проблема у појединачним институцијама; као резултат заједничке праксе или заједничке изложености финансијских институција, али и финансијских услова на тржишту. Несолвентност системски важне институције може проузроковати проблеме у другим финансијским институцијама ако су институције међусобно повезане. Проблеми у малој институцији могу имати системске ефекте ако су ти проблеми заједнички многим институцијама.

Спољни или међународни фактори такође имају значајан утицај на финансијску стабилност. У све већој повезаности светског финансијског тржишта, проблеми у једној земљи сада се могу брзо преносити на друге земље. Поред тога, велике финансијске институције често раде у неколико земаља, тако да несолвентност једне од ових институција може да утиче на финансијске услове у свакој од земаља у којима послује.

Како процењујемо стабилност система?

Постоје бројни приступи којима се у Годишњем извештају о стабилности финансијског система идентификују и процењују ризици: (1) на основу анализе показатеља финансијског здравља; (2) на основу анализе показатеља који су засновани на тржишној перцепцији и очекивању инвеститора; (3) спровођењем макропруденцијалних стрес-тестова који се ослањају на математичке моделе или компјутерске симулације у процени ефеката знатног повећања каматних стопа, значајне депрецијације и дуготрајне рецесије на капитал и профит банкарског система. Стрес-тестови се користе за оцену утицаја знатног одлива депозита на ликвидност банкарског сектора; (4) применом мрежних модела оцењује се утицај несолвентности једне финансијске институције на друге због међусобне повезаности, као и утицај несолвентности једног предузећа (или групе предузећа) на банкарски систем услед заједничке изложености банака истим клијентима.

Даме и господо, драге колеге, пријатељи и представници медија,

Дозволите ми да закључим следећим порукама, пре него што дам прилику директору Сектора за финансијску стабилност да прикаже кључне ризике и да оцену стабилности банкарског система у Србији:

1. Банкарски систем је стабилан. Може бити бољи него што је данас и биће!
2. Нова банкарска регулатива и институционална архитектура у Европској унији, која у неким сегментима још није дефинисана, несумњиво је супериорна у односу на преткризни режим. Нова регулатива експлицитно брине о финансијској стабилности и регулаторима пружа низ инструмената којима може постићи тај циљ.
3. Наш циљ је да искористимо нове регулаторне могућности за јачање и развој система, без губитка предности које у овом тренутку наш систем има. То је пре свега висока капитализованост и ликвидност.
4. Зато смо Директиву о опоравку и реструктурирању банака већ уградили у нашу регулативу. Она јасно дефинише нове инструменте и поступке који ће регулатору стајати на располагању код решавања тешкоћа у банкама. Најважнији нови инструмент је *bail-in*, који ће у одређеним околностима омогућити капиталну стабилизацију банке претварањем кредита и депозита у капитал. Примена тог решења омогућила би већу вредност од стечаја, а без укључивања осигурања депозита.
5. Након успостављања јединственог супервизорског механизма, провере квалитета имовине и симулације стреса у зони евра, и знатан део банкарског сектора Србије је обухваћен испитивањем квалитета имовине. Та испитивања омогућиће нам да се упоредимо са окружењем. Након тога, одредиће се рокови за увођење четврте *Директиве о капиталним захтевима (CRD)* и *Уредбе о капиталним захтевима (CRR)* у домаћу регулативу. Кризе су и до сада биле прекретнице и мењале су задатке и праксу централних банака. Најновија криза је показала да су социјални трошкови управљања кризом били високи. То је довело до редефинисања мандата финансијске стабилности од институције која управља кризом до институције која треба да спречи појаву нове кризе.